

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 686/2024-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Marián Galbavý, advokátska kancelária s.r.o., Kapitulská 448/6, Trnava, proti postupu a uzneseniu Okresného súdu Dunajská Streda sp. zn. 23T/48/2024 z 26. augusta 2024 a proti postupu a uzneseniu Krajského súdu v Trnave sp. zn. 5Tos/180/2024 z 5. septembra 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. novembra 2024 domáha vyslovenia porušenia zákazu mučenia podľa čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 dohovoru, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru, práva na uloženie trestu výlučne na základe zákona podľa čl. 7 dohovoru a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a 2, čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 19 ods. 2 a čl. 49 ústavy postupom a uznesením okresného súdu o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby a postupom a uznesením krajského súdu o sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť a priznať mu primerané finančné zadost'učinenie 5 000 eur.

2. Sťažovateľovi bolo uznesením z 13. apríla 2024 vznesené obvinenie pre prečin násilia proti skupine obyvateľ'ov podľa § 359 ods. 1 Trestného zákona. Podstata skutku spočívala v tom, že sa 12. apríla 2024 na farskom dvore evanjelického kostola počas komunikácie s miestnou evanjelickou farárkou mal vyhrážať, že sa zúčastní najbližšej bohoslužby tak, že si sadne

do zadných lavíc a bude mať so sebou zbrane. Tým vzbudil vo farárke dôvodnú obavu, že sa vráti do kostola, keď tam budú veriaci, a svoje vyhrážky splní. Skutok bol neskôr právne kvalifikovaný ako prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1 Trestného zákona, o čom bol sťažovateľ informovaný vyšetrovateľom upovedomením z 10. mája 2024.

3. Sťažovateľ bol uznesením sudcu pre prípravné konanie okresného súdu zo 16. apríla 2024 v spojení s uznesením krajského súdu z 23. apríla 2024 z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku vzatý do väzby. Väzba začala plynúť 13. apríla 2024.

4. Okresný súd uznesením z 26. júna 2024 rozhodol o väzbe sťažovateľa po podaní obžaloby a o jeho žiadosti o prepustenie z väzby tak, že sťažovateľa ponechal vo väzbe, neprijal písomný sľub sťažovateľa a nenahradil väzbu dohľadom probačného a mediačného úradníka.

5. Sťažovateľ prostredníctvom obhajcu 30. júla 2024 požiadal o prepustenie z väzby a navrhol, aby bola väzba nahradená jeho sľubom. Zároveň navrhol nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka a aby bola nariadená kontrola technickými prostriedkami. Na posilnenie účelu väzby navrhol, aby súd uložil aj primerané povinnosti a obmedzenia.

6. Žiadosť sťažovateľa na prepustenie z väzby okresný súd namietaným uznesením zamietol. Zároveň neprijal sľub sťažovateľa a väzbu nenahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka. Okresný súd vychádzal z okolností na strane sťažovateľa, ktorý sa trestnej činnosti dopustil približne dva mesiace od začiatku plynutia skúšobnej doby podmieneného odsúdenia v trestnej veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. OT/15/2024. V tejto trestnej veci bol sťažovateľ trestným rozkazom právoplatným 14. februára 2024 uznaný vinným zo spáchania prečinu výtržníctva, za čo mu bol uložený trest odňatia vo výmere šesť mesiacov, ktorého výkon bol podmienene odložený s určením skúšobnej doby na 12 mesiacov. O tom, že sťažovateľ je schopný konať násilne a protiprávne, svedčí spôsob spáchania tohto trestného činu, keď sa správal agresívne, vykrikoval nemiestne slová a následne udrel predavačku plastovou nádobou do tváre, čím jej spôsobil povrchové zranenie. Z toho pre okresný súd vyplynulo, že ani predchádzajúce trestné stíhanie ani možná hrozba premeny trestu nedokázali sťažovateľa odradiť od stretu so zákonom v podobe stíhanej trestnej činnosti.

7. Vzhľadom na povahu trestnej činnosti a osobu sťažovateľa nepripadá do úvahy ani možnosť nahradiť väzbu sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka. Okresný súd sa zaoberal aj plynulosťou a efektívnosťou trestného konania z hľadiska, či doterajší priebeh konania nevytvoril základ pre záver o nedôvodnosti ďalšieho trvania väzby sťažovateľa. Vo veci sa konalo hlavné pojednávanie 3. júla 2024, na ktorom sťažovateľ po prednesení obžaloby urobil vyhlásenie podľa § 257 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku. Na ďalšom hlavnom pojednávaní 24. júla 2024 bol vypočutý sťažovateľ, poškodená a svedkyňa. Vzhľadom na správanie sťažovateľa navrhol prokurátor a aj obhajca sťažovateľa výsluch znalca, ktorý sťažovateľovi v znaleckom posudku stanovil diagnózu paranoidnej poruchy osobnosti. Preto bol určený termín ďalšieho hlavného pojednávania na 9. september 2024 a v prípade, ak nebudú stranami navrhnuté ďalšie dôkazy, súd vo veci rozhodne. Po vyhodnotení všetkých okolností bolo konštatované, že u sťažovateľa naďalej trvajú dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

8. Proti tomu podal sťažovateľ sťažnosť, ktorú odôvodnil dôkaznou situáciou, pretože z výpovede poškodenej na hlavnom pojednávaní vyplynulo, že nevníkala jeho správanie ohrozujúco. Namietal, že je vo väzbe ponechaný iba z dôvodu, aby sa priznal a prijal trest. Uviedol, že nemá dôvod pokračovať v trestnej činnosti ani ohrozovať poškodenú či iné osoby. Celá záležitosť je nedorozumenie.

9. O sťažnosti rozhodol krajský súd namietaným uznesením, ktorým sťažnosť zamietol a konštatoval, že vykonané dôkazy odôvodňujú existenciu dôvodného podozrenia sťažovateľa zo spáchania stíhanej trestnej činnosti. Existencia dôvodu väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (preventívna väzba) je daná osobou sťažovateľa a jeho doterajším spôsobom života. Sťažovateľ bol jedenkrát súdne trestaný za trestný čin výtržníctva, pričom aktuálne je stíhaný za obdobný trestný čin ohrozujúceho charakteru, ktorého sa mal dopustiť počas plynutia skúšobnej doby podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia slobody. Zo znaleckého posudku vyplýva, že bol u sťažovateľa zistený egocentrizmus, paranoidné postoje, vo väzbe mu bola poskytnutá psychologická intervencia. Osobná sloboda sťažovateľa nebola obmedzená preto, aby sa priznal k trestnej činnosti, ale z dôvodu, že sa opakovane dopúšťa trestnej činnosti, z čoho bol identifikovaný dôvod väzby.

10. V súčasnom štádiu trestného konania nie sú splnené zákonné podmienky na nahradenie väzby. Sťažovateľ je dôvodne podozrivý, že porušil podmienky podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia slobody, preto jeho sľub nie je inštitút, ktorý by bol spôsobilý nahradiť väzbu. Obdobné závery platia aj pre dohľad probačného a mediačného úradníka. Ani v prípade uloženia primeraných povinností a obmedzení (napr. zákaz priblíženia sa k poškodenej) nemožno dosiahnuť účel väzby, pretože vzhľadom na špecifické zameranie sťažovateľa na ženy, jeho verbálne prejavy proti nim s prvkami agresie, nedáva záruku, že by uložené povinnosti a obmedzenia bol schopný dodržiavať. Krajský súd vyhodnotil sťažnosť ako nedôvodnú.

II.

Argumentácia sťažovateľa

11. Sťažovateľ argumentuje, že je trestne stíhaný za trestný čin, ktorého horná hranica trestnej sadzby je jeden rok. V čase podania ústavnej sťažnosti je pritom už takmer sedem mesiacov vo väzbe, čo v ňom vzbudzuje podozrenie, že väzobné stíhanie sa využíva ako nástroj na priznanie viny. Nestotožňuje sa so záverom súdov o závažnosti stíhaného skutku, pričom poukazuje na výpoveď poškodenej na hlavnom pojednávaní. Sťažovateľ poukazuje na konanie sudcu okresného súdu, ktorý ho pred začatím hlavného pojednávania nabádal, aby urobil vyhlásenie o vine s tým, že sa mu vykonaná väzba započíta do dĺžky výkonu trestu. Tento postup však sťažovateľ odmietol, pretože by tým založil dôvod na premenu podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia za prečin výtržníctva. Sťažovateľ poukazuje na to, že došlo k zmene v právnej kvalifikácii skutku, pričom podľa jeho názoru by jeho konanie mohlo maximálne naplniť znaky skutkovej podstaty priestupku proti občianskemu spolunažívaniu. Skutok je preto právne nadkvalifikovaný. Vo väzbe je iba na základe domnienok súdov, ktoré sa nezaoberali skutkovým stavom veci. Namietané uznesenia považuje za formálne odôvodnené, bez odpovede na argumenty

obhajoby. Väzba je v jeho prípade neprimeraná a samotná skutočnosť jeho predošlého odsúdenia nezakladá dôvodnosť jeho väzby.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Obsahom základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy je ustanovenie, podľa ktorého osobu možno do väzby vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu. Ústavný rámec dopĺňajú ustanovenia čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, podľa ktorého nikoho nemožno pozbaviť slobody, pokiaľ sa tak nestane v súlade s konaním ustanoveným zákonom, ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť osobe v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní. Z ústavy a rovnako aj z dohovoru vyplýva, že každé obmedzenie osobnej slobody väzbou môže nastať len z dôvodov ustanovených zákonom. Preto úprava obsiahnutá v Trestnom poriadku je integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody (II. ÚS 315/06). Pri rozhodovaní o väzbe musia byť súčasne splnené formálne predpoklady väzby (uznesenie o vznesení obvinenia) a materiálne predpoklady väzby, keď musia existovať skutočnosti osvedčujúce kvalifikované podozrenie, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu a spáchal ho obvinený; zároveň musí existovať niektorý z väzobných dôvodov podľa § 71 Trestného poriadku (III. ÚS 417/2011). Obsahom základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy je aj oprávnenie trestne stíhanej osoby, aby súd skúmal významné skutočnosti pre a proti väzbe vrátane možnosti nahradiť ju zárukou, sľubom alebo peňažnou zárukou, pričom ak sa rozhodne trestne stíhanú osobu do väzby vziať alebo ju v nej ďalej držať, aby takéto rozhodnutia boli založené na konkrétnych skutočnostiach, a nie na abstraktnej úvahe (IV. ÚS 207/07, III. ÚS 115/08).

13. V zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ústavný súd ochranu základným právam za podmienky, ak o ich ochrane nerozhoduje iný súd, resp. iný orgán. Sťažovateľ namieta porušenie svojich práv uznesením okresného súdu, proti ktorému mal právo podať sťažnosť ako opravný prostriedok. Tento právny prostriedok sťažovateľ aj využil a sťažnosť podal. Využitie uvedeného prostriedku ochrany zákonitosti v trestnom konaní vylučuje právomoc ústavného súdu na prerokovanie ústavnej sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu. Preto ústavný súd ústavnú sťažnosť vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu odmietol pre nedostatok právomoci podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

14. Sťažovateľ poukazuje na výpoveď poškodenej, polemizuje s hodnotením stupňa závažnosti spáchaného skutku a namieta zmenu právnej kvalifikácie skutku. K tomu je potrebné uviesť, že pre orgány činné v trestnom konaní je záväzná totožnosť skutku, nie totožnosť trestnoprávnej kvalifikácie. Preto skutočnosť, že v priebehu vyšetrovania došlo k zmene právnej kvalifikácie skutku, nie je prejavom nezákonnosti. Z hľadiska materiálnych predpokladov väzby určujúcim faktorom pre hodnotenie zostáva dôvodnosť obvinenia. Úlohou ústavného súdu počas trestného konania v zásade nie je hodnotenie skutkových okolností a vykonaných dôkazov, ale vyhodnotiť, či postačujú na vyvodenie záveru o dôvodnosti podozrenia. Sťažnosťou napadnuté uznesenie

krajského súdu nemožno posudzovať izolovanie, ale v kontexte s odôvodnením uznesenia okresného súdu, pretože odôvodnenia rozhodnutí oboch súdov z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok (II. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08). Oba súdy v odôvodneniach rozhodnutí vychádzali predovšetkým z výpovede poškodenej (svedkyne), ktorá v spojitosti s výpoveďou svedkyne Hurtoňovej dáva jasný záver o konaní sťažovateľa, ktoré sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nespochybňuje. Tieto skutočnosti zakladajú dôvodnosť podozrenia zo spáchania trestného činu sťažovateľom, a tým preukazujú dôvodnosť vznesenia obvinenia sťažovateľovi ako základného materiálneho predpokladu väzby. Dôvodnosť obvinenia potvrdzuje aj skutočnosť, že na základe týchto dôkazov a ďalších zistených skutočností bola na sťažovateľa podaná obžaloba.

15. Dôvod preventívnej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku bol založený na tom, že sťažovateľ sa dva mesiace po predchádzajúcom odsúdení dopustil trestného činu proti žene, ktorý mal aktuálne ohrozujúci charakter, navyše skutok spáchal počas plynutia skúšobnej doby podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia slobody. Tiež boli zohľadnené osobnostné vlastnosti sťažovateľa. Krajský súd tak dospel k záveru, že prebiehajúce trestné stíhanie nie je takou skutočnosťou, ktorá by mohla sťažovateľa odradiť od pokračovania v stíhanej trestnej činnosti.

16. Tieto úvahy plne zodpovedajú rámci zákonných ustanovení preventívnej väzby. Väzba sťažovateľa nie je založená na formálnych domnienkach súdov, ale na jasných faktoch a má racionálny základ.

17. Pokiaľ ide o nenahradenie väzby sťažovateľa, je zrejmé, že základom úvahy krajského súdu bola osobnostná charakteristika sťažovateľa v spojení s faktom, že je opätovne stíhaný za obdobnú trestnú činnosť. Tieto skutočnosti odôvodnili záver o nemožnosti dosiahnuť účel väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka a ani jeho písomným sľubom ako verbálnym prejavom sťažovateľa, čo krajský súd odôvodnil pochybnosťami o jeho dodržaní sťažovateľom. Obava z pokračovania v trestnej činnosti má v aktuálnom štádiu trestného konania opodstatnenie.

18. Pokiaľ sťažovateľ namieta dĺžku väzby, ktorá v čase podania ústavnej sťažnosti trvala už takmer sedem mesiacov, je potrebné uviesť, že celková lehota väzby v prípravnom konaní spolu s väzbou v konaní pred súdom nesmie presiahnuť 12 mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre prečin. V čase podania ústavnej sťažnosti prebiehalo konanie pred súdom s výhladom rozhodnutia, preto je doterajšia dĺžka väzby zákonná. Nie je možné priznať relevanciu námietke sťažovateľa vo vzťahu k vyjadreniu sudcu pred začatím hlavného pojednávania, ktorým sťažovateľa vyzval na vyhlásenie o vine podľa § 257 Trestného poriadku. Účelom bolo zistiť jeho stanovisko k obžalobe a povinnosťou sudcu bolo objasniť sťažovateľovi následky vyplývajúce z takého vyhlásenia. To, že sudca v tejto súvislosti spomenul prepustenia sťažovateľa na slobodu z dôvodu započítania väzby do uloženého trestu, nie je prejavom nátlaku či obchodu s osobnou slobodou, ako namieta sťažovateľ.

19. Napadnuté uznesenie krajského súdu preto nevykazuje znaky porušenia základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a 2, čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 19 ods. 2 a čl. 49 ústavy ani práv podľa čl. 3, 5, 6, 7 a 8 dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľ namietal. Rovnako nie je dané ani porušenie ustanovenia čl. 2 ods. 2 ústavy upravujúceho rozsah a spôsob konania štátnych orgánov. Jeho obsahom však nie je základné právo či sloboda, ktorého porušenia sa možno domáhať ústavnou

sťažnosťou. Ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. decembra 2024

Robert Šorl
predseda senátu